

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh25888>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 29.07.2019
Kabul Tarihi: 29.12.2019
Online Yayın: 29.02.2020

Article Type: Research article
Submitted: 29.07.2019
Accepted: 29.12.2019
Published Online: 29.02.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Can, Y. & Kartal, Ş. (2020). Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi. *Journal of History School*, 44,394-426.

CUMHURİYET DÖNEMİ ORTAÖĞRETİM İNGİLİZCE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ¹

Yafes CAN² & Şefik KARTAL³

Öz

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren İngilizce dersi ortaöğretim programlarında önemli bir yer tutmuş, 1924 yılından itibaren de tüm programlarda yer almıştır. Özellikle 1945 yılı ve sonrasında daha da önemsenmiş ve günümüze dek İngilizce öğretimi bu önemini korumuştur. Bu çalışma Türkiye’de ortaöğretimde verilen İngilizce derslerinin öğretim programlarının tarihsel süreçte geçirdiği değişimleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış ve 1924–2011 yılları arasında hazırlanmış olan 11 ortaöğretim programı incelenmiştir. Araştırmada temel olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan ortaöğretim programları ve tebliğler dergileri incelenmiş, ilgili kaynaklar taranmış ve İngilizce dersi öğretim programlarının tarihsel süreçteki durumunun ortaya konmasına yönelik veriler toplanmıştır. Genel olarak İngilizce dersi öğretim programları incelendiğinde, Cumhuriyet tarihimizin ilk ortaöğretim programı 1924 yılında hazırlanmış ve programda 10 defa değişikliğe gidilmiştir. 1924 yılından 1973 yılına kadar 7 kez ortaöğretim programı hazırlanmış ve bu programlarda ders saati haricinde İngilizce dersi öğretim

¹ Bu çalışma 11-14 Mayıs 2017 tarihinde, Ordu İlinde, IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur. Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %60, 2. Yazar: %40

² Doktora Öğrencisi Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, yafescan@gmail.com, Orcid: 0000-0001-5664-6781

³ Dr. Öğr. Üyesi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, sefik.kartal@gop.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1448-0987

programında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. İlk kapsamlı ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı 1973 yılında hazırlanmıştır. Bu program 2011 yılına kadar genel olarak uygulamada kalmış ve çok az bir değişim geçirmiştir. 2011 yılında ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programında kapsamlı bir değişikliğe gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İngilizce dersi, öğretim programları, ortaöğretim, cumhuriyet dönemi

Analysis of Republican Period High School English Lesson Curricula

Abstract

From the first years of the republic, English lesson has always had an important place in high school curricula, and it has taken place in all curricula since 1924. Especially in 1945 and afterward it has become more important and has maintained its significance so far. This study was carried out to analyse the changes in high school English lesson curricula historically. In this study, the document analysis method which is a qualitative research method was used and eleven high school curricula which were prepared between 1924 and 2011, were studied. The high school curricula and the announcement journals published by National Education Ministry were examined, the related resources were searched, and the data were collected to present the situation of English lesson curricula in the historical process. When generally examined, the first high school curriculum of our republican period was prepared in 1924 and it has been changed 10 times up to now. From 1924 to 1973, 7 high school curricula were prepared, and no changes were made in the English lesson curriculum except for the class hours. The first comprehensive high school English lesson curriculum was prepared in 1973. This curriculum was in use until 2011 and undergone very little change. In 2011, a comprehensive change has been made in the high school English lesson curriculum.

Keywords: English courses, curricula, high school, republic period.

1. GİRİŞ

Cumhuriyetin ilanı ile 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilerek 6 Mart 1924 tarihinde yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte okullarda okutulacak eğitim programlarında yeni düzenlemelere gidilmiştir (Merter ve Kartal, 2013). Bu düzenlemelerle birlikte yabancı dil öğretim programları da yeniden düzenlenmiştir. Bu tarihten itibaren ortaöğretim kurumları için 11 kez İngilizce dersi öğretim programı hazırlanmıştır. Ancak bu programların hepsinde tamamen yeniliğe gidilmemiş olup zaman zaman düzeltmeler yapılmış, ekler getirilmiştir. 1924 yılından itibaren hazırlanan İngilizce dersi öğretim programlarına bakıldığında 49 yıl boyunca ders kitapları, ders saatleri gibi konular dışında çok önemli bir değişiklik olmaz iken 1973 yılında kapsamlı bir

değişikliğe gidilmiştir. Sonrasında ise 2011 yılına kadar Atatürkçülük konularının dâhil edilmesi dışında çok fazla bir değişikliğe gidilmemiştir. 2011 yılında ise yeniden kapsamlı bir değişikliğe gidilmiştir. Bu tarihten sonra genel liseler Anadolu liselerine dönüştürülmüştür. Bu sebeple bu tarihten sonraki İngilizce dersi öğretim programları çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

İkinci bir dil bilmek, gelişmekte olan dünya ile senkronize olabilmek için artık bir ihtiyaç haline gelmiştir (Akkaş ve Coker, 2016). Dünyanın birçok yerinde yabancı dil öğretimi uygulanmakta olan eğitim programlarına dâhil edilmektedir (Demirpolat, 2015). Ancak Türkiye’de yabancı dil, özellikle de İngilizce öğretimi istenilen düzeyde değildir ve bu görüş hem akademisyenler hem öğrenciler ve veliler hem de bürokratlar tarafından kabul görmektedir (Sarıçoban ve Öz, 2012). İlköğretim ve ortaöğretim hayatı boyunca 1400 saat İngilizce eğitimi alan öğrencilerin %90’ı hala başlangıç düzey İngilizce bilgisine sahiptir (Akpınar ve Aydın, 2009). Ayrıca 2011 yılından itibaren İngilizce Yeterlilik İndeksi (EPI) tarafından yapılan ülkelerin İngilizce yeterlilik seviyelerini incelediğimizde son yedi yılda Türkiye’nin yabancı dil yeterlik seviyesinin çok düşük olduğu görülmektedir (EPI, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017). Bu verilerden de anlaşılacağı üzere Türkiye’de İngilizce öğrenme-öğretme ile ilgili bir problemin olduğu açıktır.

İngilizce öğretimindeki başarısızlıklar ile ilgili olarak çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara baktığımızda problemin sebebi olarak nitelikli öğretmen eksikliği (Gedikoğlu, 2005; Aydın, 2013), teknolojiden gereğince faydalanamama (Gökdemir, 2010), derslerin teorik olarak işlenmesi ve pratiğe dökülememesi, yeterli materyalin olmaması (Aydın, 2013) gösterilmiştir. Bu çalışmamızda ise İngilizce öğretiminde yaşanan bu problemin hazırlanan öğretim programlarından kaynaklanıp kaynaklanmadığına bakılmıştır. Bu sebeple Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren günümüze kadar hazırlanmış olan ortaöğretim İngilizce öğretim programları incelenmiştir. Bu amaçla, bu çalışmada 1924 yılından 2011 yılına kadar hazırlanmış olan 11 ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı ders saatleri, içerik, öğretim yöntem ve teknikleri, araç-gereçler ve değerlendirme boyutları açısından incelenmiştir. 2014 yılından sonra 06.05.2010 tarihli ve 3669 sayılı genelge ile genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülme kararı kapsamında eğitim programları da Anadolu liselerine göre hazırlanmıştır. Bu sebeple bundan sonraki programlar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

2. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın evrenini 1924 yılından itibaren hazırlanmış olan ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programları oluşturmaktadır. Araştırma süresince Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan tüm ortaöğretim programları Millî Kütüphane arşivlerinden temin edilmiştir. Bunun yansısı tebliğler dergileri incelenmiş, ilgili kaynaklar taranmış ve İngilizce dersi öğretim programlarının tarihsel süreçteki genel çerçevesinin aydınlatılması için veriler toplanmıştır. Toplanan veriler ders saati, amaç, içerik, öğretim yöntem ve teknikleri, araç ve gereçler ve değerlendirme boyutları bakımından incelenmiştir. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

1924 yılı İngilizce ortaöğretim programı ve sonrasında bu programa ek olarak hazırlanan 1927 programının yazım dili Osmanlı Türkçesidir. Bu sebeple öncelikle bu programlarda yer alan İngilizce eğitim programına ait metinlerin Türkçeye çevirisi gerçekleştirilmiştir. Çeviri süreci üç alan uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanları biri Türk Dili Edebiyatı öğretmeni, biri tarih alanında öğretim üyesi, diğeri ise Tarih öğretmenidir. Çeviri işlemi sonrasında Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalından iki öğretim üyesi ve araştırmacı tarafından çeviriler arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Bu işlem sonrasında Türkçe formu hazırlanan 1924 ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı araştırmacılar tarafından incelenmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları yazılmalıdır. Tablolar üç çizgi arasında gösterilmelidir.

3.1. 1924 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1924 yılında hazırlanan öğretim programında yabancı dil dersi için ayrılan süre, her sınıf için 5'er saat olarak planlanmıştır. Bu ders saati hem kız hem de erkek liseleri için aynı şekilde düzenlenmiştir (Maarif Vekâleti, 1924). Bu sebeple İngilizce öğretim programlarında hem kız hem de erkek liseleri için ayrı bölümlere yer verilmiştir. Ders saatlerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1.

1924 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	1. Yıl		2. Yıl		3. Yıl	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
İngilizce	5	5	5	5	5	5

Kaynak: Maarif Vekâleti, 1924

İngilizce dersi, Almanca ve Fransızca gibi seçmeli olarak verilen üç yabancı dilden birisidir. Bu dersler kur olarak düzenlenmiş ve her yıl bir kur okutulacak şekilde ayarlanmıştır. Genel olarak bu kurlarda dikkat edilecek hususlar 1924 Orta Mektep ve Lise Eğitim Programı'nda şu şekilde belirtilmiştir.

3.1.1. Lise birinci sınıf: 1. yılda ilk kur okutulacaktır ve ders saati 5 saat olarak planlanmıştır. Ders kitabı olarak “Beginning English for the Levant” seçilmiştir. Dersin işlenişinde yöntem olarak sözel ve yazılı egzersizlerin yapılmasına vurgu yapılmış, ayrıca çeviri ve ezberleme çalışmalarına da yer verilmiştir. Haftada 2 defa, gerek duyulursa dilbilgisi kurallarının anlatılabileceği ve bu süreçte Türkçenin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Dilbilgisi kurallarının öğretildiği bu iki derste Türkçeden İngilizceye tercüme usulüyle alıştırmaların yapılacağı belirtilmiş ancak diğer üç derste hiçbir şekilde Türkçe'nin kullanılmayacağı ve derslerin Türkçeye çevrilmeyeceği belirtilmiştir. Diyalog çalışmaları bu 3 saatlik bölümde yapılacaktır (Maarif Vekâleti, 1924).

3.1.2. Lise ikinci sınıf: İngilizce dersi ikinci sınıfta da haftada 5 ders saati olarak planlanmıştır. Ders kitabı olarak birinci sınıfta okutulan ders kitabının kalan kısmına devam edilecek ve kitap bitirilecektir. Ders esnasında yazılı ve sözlü egzersizler yapılacağına, konuşma ve ezberleme çalışmalarına yer verileceğine dikkat çekilmiştir. Birinci yılda olduğu gibi 5 saatlik ders ikiye bölünecek ve 2 saatlik kısmında Türkçe açıklamalara yer verilirken diğer 3 saatlik bölümde kesinlikle Türkçe kullanılmayacaktır. 2 saatlik bölümde Türkçe-İngilizce çeviri çalışmaları yapılacak ve gerekli dilbilgisi kuralları Türkçe olarak açıklanacaktır. İlk iki sınıfta İngilizce dilbilgisi kuralları uygulamalı bir şekilde öğretilenektir (Maarif Vekâleti, 1924).

3.1.3. Lise üçüncü sınıf: Son yılda da ders saati haftada 5 saat olarak ayarlanmıştır. Ders kitabı olarak “Royal Reader” ve “Brackenburry's English Idiom” okutulacaktır. Haftada iki saat “Royal Reader” kitabından kolay olan bölümler seçilerek çalışmalar yapılacaktır. Bu saatlerde çeviri ve anlatım teknikleri kullanılacak ve kelime bilgisine özel önem verilecektir. Haftada 2 saat “Brackenburry's English Idiom” kitabı okutulacaktır. Haftada 1 saat kısa mektup ve kompozisyon yazma çalışmaları yapılacaktır. Tespit edilen önemli hatalar

Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi

öğretmen tarafından düzeltilecektir. Ayrıca, öğrencilere öğretmenlerinin nezaretinde diğer arkadaşlarının hatalarını bulmaları şansı verilecektir. Bu kurda öğrencilerden okudukları ve tercüme ettikleri bir hikâyeyi kendi ifadeleri ile anlatabilmeleri beklenmektedir. Bu sebeple öğretmenden programın kelimelerini, kavramlarını öğrencilere uygulamalı olarak gerçekleştirmeleri istenmektedir. Öğrencilere on beş günde bir defa sınıfta, bir defa da sınıf haricinde yazılı ödev verilecektir. Bu ödevlerde tespit edilen hatalar mümkün olduğu kadar öğrencilere buldurulacak, bu hataların öğrenciler tarafından düzeltilmeleri sağlanacaktır (Maarif Vekaleti, 1924). Bu bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

1924 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf
Amaç	-	-	-Okudukları veya tercüme ettikleri bir hikâyeyi kendi ifadeleri ile anlatabilme
Öğretim Yöntemleri	-Sözlü ve yazılı egzersizler -Çeviri ve ezber -Gramer anlatılırken Türkçe kullanılabilecek ancak diğer konular İngilizce olarak anlatılacak -Diyalog çalışmaları -Gramer uygulamalı olarak anlatılacaktır	- Sözlü ve yazılı egzersizler -Konuşma ve ezberleme -Türkçe-İngilizce çeviri -Gramer anlatımında ders Türkçe olarak anlatılacak, diğer konularda İngilizce kullanılacak -Gramer uygulamalı olarak anlatılacaktır	-Çeviri ve anlatım -Mektup ve kompozisyon yazma -Kelime ve kavramlar uygulamalı olarak anlatılacaktır -Ödev ya da ders içinde yapılan hatalar öğrencinin kendine buldurulacak ve düzeltmeleri sağlanacaktır. Öğretmen rehber rolündedir.
İçerik	-İçerik olarak herhangi bir bilgi verilmemiş sadece kullanılacak olan kitabın “Beginning English for the Levant” olduğu belirtilmiştir.	İçerik olarak sadece birinci sınıfta okutulan kitaba devam edileceği belirtilmiştir.	“Royal Reader” ve “Brackenburry’s English Idiom” kitapları okutulacaktır.
Araç-gereç	Ders kitabı olarak “Beginning English	Ders kitabı olarak “Beginning English	“Royal Reader” ve “Brackenburry’s English Idiom”

	for the Levant” kullanılacaktır.	for the Levant” kullanılacaktır.	kitapları okutulacaktır.
Değerlendirme	-	-	-

Kaynak: Maarif Vekâleti, 1924

Program genel olarak incelendiğinde, amaç olarak sadece son sınıflarda okunan bir hikâyeyi İngilizce olarak öğrencilerin kendi ifadeleri ile anlatabilmelerine değinilmiştir. Diğer sınıflarda dersin hedeflerine yönelik herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Yöntem ve teknikler açısından programı incelediğimizde her üç sınıf için de sözlü ve yazılı egzersizler, çeviri, ezber, diyalog çalışmalarından bahsedilmiş ve gramer konularının uygulamalı olarak işlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. İçerik olarak kitap isminden başka herhangi bir bilgi verilmeyen programda değerlendirme boyutu da verilmemiştir.

1927 yılında lise öğretim programına ek yapılmış ancak programın yabancı dil bölümünde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

3.2. 1934 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1934 yılında hazırlanan öğretim programında yapılan en önemli değişiklik ders saatlerinde olmuştur. Lise birinci ve ikinci sınıflarda herhangi bir değişikliğe gidilmeden beşer saat olarak ayarlanmıştır. Ancak lise 3. sınıf fen ve edebiyat olmak üzere iki bölüm olarak ayrılmış ve yabancı dil dersi edebiyat bölümünde 6, fen bölümünde ise 4 saat olarak belirlenmiştir. İngilizce dersi için yapılan düzenlemeler ise şu şekildedir (MEB, 1934).

Tablo 3.

1934 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

<i>Yabancı Dil</i>	Lise 1		Lise 2		Lise 3	
					Fen	Edebiyat
İngilizce	5	5	4	4	4	6

Kaynak: MEB, 1934

Programda ders saatleri haricinde eğitim-öğretim süreçlerine yönelik aşağıdaki bilgilere de yer verilmiştir.

3.2.1. Lise birinci sınıf: Bu sınıfta ders kitabı olarak “Royal Reader” seçilmiştir. Derslerde zor bölümler çıkartılacak ve bu bölümler işlenmeyecektir. Yazılı ve sözlü anlatım üzerine egzersizler yapılacak, konuşma, mektup ve kompozisyon yazma gibi çalışmalara da yer verilecektir. Öğrencilerin kelime dağarcığını genişletmek için özel bir gayret sarf edilecek ve “Brackenbury’s English Idiom” kitabı bitirilecektir (MEB, 1934).

3.2.2. Lise ikinci sınıf: Ders kitabı olarak “Reading from English and American Literature” seçilmiştir. Haftada bir kez mektup ya da kompozisyon yazma çalışmaları yapılacak ve diğer saatlerde okuma, anlatma, çeviri ve konuşma etkinliklerine yer verilecektir. Eş anlamlı kelimeler üzerine kademeli bir çalışma yapılacaktır (MEB, 1934).

3.2.3. Lise üçüncü sınıf: Yabancı dil dersi edebiyat şubelerinde 6 saat, fen şubelerinde ise 4 saat olarak ayarlanmıştır. Ders kitabı olarak lise ikinci sınıfta okutulan “Reading from English and American Literature” kitabına devam edilecektir. Lise ikinci sınıfta olduğu gibi haftada bir kez mektup ya da kompozisyon yazma çalışmaları yapılacak ve diğer saatlerde okuma, anlatma, çeviri ve konuşma etkinliklerine yer verilecektir. Eş anlamlı kelimeler üzerine kademeli bir çalışma yapılacaktır (MEB, 1934).

Tablo 4.

1934 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf
Amaç	-	-	-
Öğretim	-Sözlü ve yazılı	-Mektup ve	-Mektup ve
Yöntem ve	egzersizler	kompozisyon yazma	kompozisyon yazma
Teknikleri	-konuşma	çalışmaları	çalışmaları
	-mektup ve	-okuma	-okuma
	kompozisyon yazma	-anlatma	-anlatma
	-kelime öğretimi	-çevri	-çevri
		-konuşma	-konuşma
		-eş anlamlı kelimeler	-eş anlamlı kelimeler
		üzerine çalışma	üzerine çalışma
İçerik	-	-	-
Araç-gereç	Ders kitabı olarak	Ders kitabı olarak	Ders kitabı olarak
	“Royal Reader” ve	“Reading from	“Reading from
	“Brackenbury’s	English and American	English and
	English Idiom”	Literature”	American Literature”
	kullanılacaktır.	kullanılacaktır.	kullanılacaktır.
Değerlendirme	-	-	-

Kaynak: MEB, 1934

Programda sadece yöntem ve tekniklerden bahsedilmiş, amaç, içerik ve değerlendirme ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir. Yöntem olarak bu programın 1924 yılı programı ile aynı olduğu söylenilebilir. Bir önceki program ile karşılaştırıldığında göze çarpan tek yenilik seçilen ders kitaplarıdır. Birinci sınıfta okutulmak üzere iki ders kitabı seçilmiştir. Bu kitaplar ise 1924 programında üçüncü sınıflarda okutulan kitabın aynısıdır. Daha önce üçüncü sınıfta okutulan kitaplar bu programda birinci sınıfta okutulmak üzere seçilmiştir. İkinci ve üçüncü sınıflarda ise farklı kitaplar seçilmiştir.

3.3. 1938 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1934 yılında hazırlanan öğretim programı 1938 yılında yeniden gözden geçirilmiş ve programda bazı değişikliklere gidilmiştir. İngilizce dersi konusunda yapılan tek değişiklik ders saatlerinde olmuştur. Buna göre lise bir ve ikinci sınıflardaki ders saati değişmemiş ancak lise üçüncü sınıftaki ders saatleri edebiyat kolunda beş, fen kolunda 3 olacak şekilde değiştirilmiştir. Ders kitaplarında, yöntem veya içerikle ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Tablo 5.

1938 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1	Lise 2	Lise 3	
			Fen	Edebiyat
İngilizce	5	5	3	5

Kaynak: MEB, 1938

3.4. 1952 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

Bu dönemde gerçekleştirilen önemli bir yenilik liselerin 1952 yılında 4 yıla çıkarılması olmuştur. Liselerin 4 yıla çıkarılması ile alan seçimi daha önce 3. sınıfta yapılırken, 1952 yılı itibarıyla 4. sınıfa kaydırılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin almış oldukları ders saati de dört yıllık süre bazında artış göstermiştir (Güneş, 2009). Böylelikle 1952 yılında hazırlanan öğretim programında yabancı dil ders saati, her sınıf düzeyinde 5 saat olarak ayarlanmıştır. Ders saatleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 6.

1952 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1	Lise 2	Lise 3	Lise 4	
				Fen	Edebiyat
İngilizce	5	5	5	5	5

Kaynak: MEB, 1952

Hazırlanan programda içerik, değerlendirme veya araç gereçler ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Sadece okutulacak olan kitaplar belirtilmiştir. Daha önceki programlardan farklı olarak okutulacak olan ders kitaplarının bakanlık tarafından hazırlanan kitaplar olacağı belirtilmiştir. Bu kitapların yanı sıra öğretim sırasında uygun yardımcı kitaplardan faydalanılacağı, öğretmenlerin okuttukları yabancı dilde bu nevi yardımcı kitapları bulup bunları okumaları hususunda öğrencilere rehberlik etmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Kitap ismi olarak herhangi bir bilgi verilmemiştir. Ancak, birinci sınıfta bakanlıkça hazırlanmış olan ikinci kitabın tekrarından sonra üçüncü kitabın okutulacağı, ikinci sınıfta bakanlık tarafından hazırlanan üçüncü kitabın tamamlanmasından sonra dördüncü kitaba geçileceği, üçüncü sınıfta bakanlıkça hazırlanan dördüncü kitabın okutulacağı ve dördüncü sınıfta dördüncü kitabın bitirilmesinden sonra uygun görülen yardımcı kitaplardan faydalanılabileceği belirtilmiştir (MEB, 1952). Programda sadece bakanlık tarafından hazırlanan kitapların okutulacağı belirtilmiş ve bu kitapların hangi sıra ile okutulmasının gereği üzerinde durulmuştur. Dört yıllık lise boyunca toplam üç kitabın okutulacağı belirtilmiştir.

3.5. 1956 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1955 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın İngilizce dersinin birinci yabancı dil olmasını kabul etmesinden sonra, İngilizce dersini alan öğrenci sayısında büyük bir artış olmuştur. Bu ani artış birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Derslik sayısı, araç-gereç yetersizliği, İngilizce öğretmeni yetersizliği bunlar arasında sayılabilir (Güneş, 2009).

1956 yılında hazırlanan öğretim programında yabancı dil ile ilgili herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Sadece 1952 yılında lise eğitim süresi dört yıl iken 1956 yılında üç yıl olmuştur. Dolayısıyla toplam olarak düşündüğümüzde İngilizce ders saatlerinde genel bir azalma söz konusudur. Ancak sınıf bazında düşünüldüğünde ders saati açısından herhangi bir değişim olmamıştır. 1952 programında haftalık ders süresi toplam dört öğrenim kademesi için 20 saat iken 1956 yılında bu sayı 15 saate düşmüştür. Buna göre yıllara göre ders saatleri şu şekilde olacaktır (MEB, 1956).

Tablo 7.

1956 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1	Lise 2	Lise 3	
			Fen	Edebiyat
İngilizce	5	5	5	5

Kaynak: MEB, 1956

Öğretmenlere, “öğrencilerin seviyelerine göre bahis konusu olan kitapları seçmek serbesttir” denilmiştir. Yine uygun görülen yardımcı kitaplardan da faydalanılabileceği belirtilmiştir (MEB, 1956). 1952 yılındaki programda da olduğu gibi İngilizce dersi için ayrı bir bölüm verilmemiş, yabancı dil başlığı altında verilmiştir. Programda amaç, içerik, yöntem veya araç gereçler ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

3.6. 1960 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1960 öğretim programında yapılan en belirgin değişiklik, ders saati açısından olmuştur. 1956 yılı programında lise üçüncü sınıfta fen ve edebiyat bölümleri olarak ayrılır iken bu programda bölümler lise ikinci sınıfta ayrılmıştır. Bu sebeple ders saati birinci sınıfta beş ikinci sınıftan itibaren ise fen bölümlerinde dört, edebiyat bölümlerinde ise beş saat olarak belirlenmiştir (MEB, 1960).

Tablo 8.

1960 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1		Lise 2		Lise 3	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat	
İngilizce	5	4	5	4	5	

Kaynak: MEB, 1960

1956 programında olduğu gibi herhangi bir şekilde amaç, içerik, yöntem, araç gereçler veya değerlendirme ile ilgili bir bilgi verilmemiştir. Okutulacak olan kitaplar yine 1952 ve 1956 programları ile aynı şekildedir.

3.7. 1970 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1970 yılında düzenlenmiş olan öğretim programında yabancı dil derslerinin haftalık ders saatleri değiştirilmemiş ve birinci sınıfta beş, ikinci ve üçüncü sınıfta fen bölümleri için dört, edebiyat bölümleri için beş ders saati olarak belirlenmiştir (MEB, 1970).

Tablo 9.

1970 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1		Lise 2		Lise 3	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat	
İngilizce	5	4	5	4	5	

Kaynak: MEB, 1970

Seçilen kitaplarda ve kitapların sınıflara göre dağılımında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu açıdan okutulacak olan kitaplar 1952, 1956 ve 1960 programları ile aynıdır. 1960 programında da olduğu gibi herhangi bir şekilde amaç, içerik, yöntem, araç gereçler veya değerlendirme ile ilgili bir bilgi verilmemiştir. Öğretmenler, yardımcı kitap kullanmakta serbest bırakılmıştır.

3.8. 1973 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

Yabancı dil öğretiminin orta dereceli okullarda geliştirilmesi ve modern bir hale getirilmesi çalışmaları 1972 yılında 11.02.1972 gün ve 639 sayılı Bakanlık Onayı ile MEB Talim ve Terbiye dairesine bağlı olarak “Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezi’nin kurulması ile başlamıştır. Bu merkez ile İngilizce dersi öğretim programları ve ders araçları resmi okullarda denenmeye başlanmış ve bu denemeye 1972-1973 yılında devam edilmiştir. Yabancı dil dersleri için eğitim programı hazırlanmış ve 4 Haziran 1973 gün ve 1747 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır. Programda genel olarak ilkeler, öğretim yöntemleri, ders araçları, konu içerikleri ve öğrenme aşamalarına yer verilmiştir (Demirel, 1990). Ayrıca, 4 Haziran 1973 gün ve 1747 sayılı Tebliğler Dergisi’nde 1974-1975 öğretim yılından itibaren eski programa göre hazırlanan kitapların kademeli olarak kaldırılmasına karar verilmiştir.

1973 yılında hazırlanan ortaöğretim programında İngilizce ders saatleri ile ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Tablo 10.

1973 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1		Lise 2		Lise 3	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat	
İngilizce	5	4	5	4	5	

Kaynak: MEB, 1973

1973 yabancı dil öğretim programının giriş bölümünde yabancı dil öğretimi için sarf edilen zaman ve gayrete karşılık, elde edilen sonucun yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmalar yapılmış ve gramer kurallarının ezberlenmesi ile tercümeyle dayalı eski klasik düzenden tamamen farklı olarak, konuşulanı anlama ve konuşma yeteneklerini geliştirmeyi hedef alan yeni bir yöntem ve araç geliştirilmiştir. Bu sebeple yabancı dil öğretim programları yeniden ele alınmış ve programlarda belirtilen amaçları gerçekleştirmek için gerekli olan materyallerin temin edileceği belirtilmiştir (MEB, 1973).

Programa bu şekilde giriş yapılması, bu programın artık dili gerektiği gibi kullanmak için ve özellikle de iletişim kurmak için hazırlandığını göstermektedir. Bu sebeple, ilk kez programın önemi bu kadar vurgulanarak bu hususa yer verilmiştir. Genel olarak program Tablo11’de verilmiştir (MEB, 1973).

Tablo 11.

1973 Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

Öğretim araçları	Amaçlar	Öğretim Yöntemleri	Değerlendirme
1. Öğretmen kılavuzu 2. Öğrenci kitabı 3. Alıştırma kitabı 4. Konuşma için tek resimler 5. Ufak tablolar ve duvar resimleri 6. Film şeritleri ve dialar 7. Band veya plaklar	1. Öğretmekte oldukları yabancı dili normal hızda konuşulduğunda anlayabilme, 2. Anlaşılır bir şekilde konuşabilme, 3. Kolaylıkla okuma ve okuduğunu anlama, 4. Düşündüklerini yazı ile ifade edebilme yeteneğini kazandırmak 5. Öğrendikleri dili okuldan sonra da kendi kendilerine geliştirme güç ve isteğini kazandırarak gerek ileriki çalışmalarını yönünden gerek turizm ve uluslararası ilişkiler yönünden yurdumuza yararlı birer eleman olarak yetiştirmelerine yardım etmektir.	1. Öğretim yabancı dilde yapılmalıdır. 2. Ana dili zorunlu haller dışında kullanılmamalıdır 3. Günlük konuşma dili büyük önem taşır 4. Öğrenimin ağırlık merkezini doğal konuşma alışkanlığını kazandıracak sözlü alıştırmalar teşkil etmelidir. 5. Cümlelerin anlam ve yapıları bir bütün olarak düşünülmesi ve alıştırmalar görsel ve işitsel araçlar veya dramatizasyonla düzenlenen ortamlarda yapılmalıdır. 6. Soyut dilbilgisi kuralları vererek yalnız cümle yapısını öngören mihaniki alıştırmalar yaptırılmamalıdır. 7. Öğretimde, önce dinleme ve konuşma sonra okuma ve yazma ilkesine gereken önem verilmeli ve bütün kademelerde bilinenden bilinmeyene, kolay olandan güç olana doğru gitme ilkesi göz önünde tutulmalıdır 8. Zorunlu haller dışında çeviri yapılmamalı ve yabancı dilin ana dile dayalı olarak öğretilmesinden kaçınılmalıdır. 9. Çeviri, her iki dile tam hâkimiyeti gerektiren çok güç bir alıştırma şekli olduğundan ancak son sınıflarda kısa parçaların çevirisi yaptırılabilir. 10. Kelime öğretiminde, kelimelerin anlamları (a) Eşyanın kendisi gösterilerek, (b) Resim kullanılarak, (c)	Değerlendirmeye ile ilgili olarak sadece giriş kademesinde değerlendirme nin sözlü olarak yapılacağı belirtilmiştir.

Dramatize edilerek, (d)
Bilinen kelimeler, eş ve zıt
anlamli kelimeler kullanılarak
açıklanabilir. Ana dili zorunlu
haller dışında
kullanılmamalıdır.

Kaynak: MEB, 1973

Genel İlkeler

Programın genel ilkeleri programda şu şekilde verilmiştir (MEB, 1973):

1. Yabancı dil öğretiminin ana amacındaki ifadeler öğretimde uygulanması gereken sırayı göstermektedir. Bu sebeple, amaçlar öğretim kademesinin her aşamasında göz önünde bulundurulacak, çalışma şekillerinin saptanmasında ve sonuçlarının değerlendirilmesinde öğretmenler bu hususa dikkat edeceklerdir.
2. Öğretmenin ilk görevi, öğrencilere yabancı dili sevdirmek, onlarda yabancı dile ilgi uyandırmak ve bu ilgiyi sürekli olarak beslemektir. Bunun için öğretmen;
  - a) Öğrencileri öğrenilen dilin güç olmadığına, yabancı dil öğrenmek için ayrı bir yeteneğe gerek olmadığına inandırmalıdır.
  - b) Sınıf içi ders etkinlikleri her öğrencinin katılma arzusunu uyandıracak şekilde düzenlenmelidir.
  - c) Öğrencilere konuşma serbestliği ve yürekliliği verilerek yanlış yapma korkularını gidermelidir.
  - d) Kolay, küçük şarkılar, şiirler ve çeşitli oyunlar öğretilerek sınıfta neşeli bir hava yaratmalıdır.
  - e) Öğrenilen dilin ülkesi ve orada yaşayan çocukların oyun ve yaşantıları hakkında bilgi vermeli, resimler göstermelidir.
  - f) Kolay, küçük hikâyeler ve piyesler okunmalı ve bunlardan hoş gidenleri temsil edilmeye çalışılmalıdır
  - g) Sınıf içinde kullanılacak olan “buradayım, gelir misin, dışarıya çıkabilir miyim” gibi ifadeler ilk dersten itibaren kalıp olarak telaffuz ve cümle vurgusuna dikkat ederek verilmeli ve öğrencilerin bu kalıpları kullanmaları hususunda ısrarcı olunmalıdır.

Programda yabancı dil öğretimi temel olarak 4 kademeye ayrılmıştır. Bunlar giriş kademesi, ilk kademe, orta kademe ve ileri kademedir. Orta kademe

ve ileri kademe kendi içinde ikiye ayrılmıştır. Giriş kademesi, ilk kademe ve orta kademenin ilk bölümü ortaokulda, orta kademenin ikinci bölümü ve ileri kademe ise liselerde okutulacaktır. Genel olarak bu kademelerde yapılması gerekenler ve içerikler şu şekilde verilmiştir (MEB, 1973).

Tablo 12.

Yabancı Dil Kademelerinin İçerikleri

Giriş Kademesi	İlk Kademe	Orta Kademe	İleri Kademe
1.Yabancı dil öğreniminin temeli konuşma diline dayanır. Bu nedenle giriş kademesindeki bütün öğretim sözlü olarak yapılmalı ve öğrenciye işittiğini anlama ve konuşma yeteneği kazandırılmaya çalışılmalıdır.	1. Belirli sayıda cümle yapıları ile kelime ve kelime gruplarını kullanma yeteneğini kazanmış olan öğrenciler bu kademede önce okumaya ve sonra da yazmaya başlayacaklardır.	1.Bu kademede öğrencilerin normal hızda konuşabilme yetenekleri geliştirilecektir. 2.Amaçlarda belirtildiği üzere dinleme, konuşma, okuma ve yazma ilkesine uyulacaktır. 3.Yazılı alıştırmalarla sözlü alıştırmalar arasında sıkı bir ilişki kurulacak, yazılı çalışmalar daha önce sözlü çalışmalarda öğretilmiş konular üzerinde yapılacaktır	1.Bu kademede dinleme, konuşma, okuma ve yazma yeteneklerinin geliştirilmesine devam edilecek ve dili öğretilen ülkeler ile ilgili bilgiler verilecektir. 2.Öğrencilerin seviyelerine uygun kitaplar seçilerek öğrencilere sınıf içi ve dışı okuma alışkanlığı kazandırılacaktır.
2.Bu kademede özellikle sesleri tanıma, telaffuz ve cümle vurgusu alıştırmaları üzerinde önemle durulmalıdır	2. Okumaya başlamadan önce, okuma parçaları içindeki yeni kelimelerin telaffuz ve anlamları öğretilmektedir.	4.Resimler kullanarak, gelişmiş cümlelerin birbirleriyle ilişkili olanlarını bir araya getirerek veya birbiri ile ilişkili sorulara uygun cevaplar vermek suretiyle güdümlü kompozisyon çalışmalarına başlanacaktır	3. Tüm çalışmalarda hemen her zaman ifadenin açık ve uygun olmasına dikkat edilmelidir
3.Konular günlük hayattan alınmalı, alıştırmalar emir cümleleri ve diyalog şeklinde olmalıdır	3.Okuma parçaları sırasıyla bütün sınıfa, gruplara ve tek tek öğrencilere tekrar ettirilecektir.	4.Dikte edilecek parçalar, öğrencilerin bildikleri seslerden, kelimelerden ve cümle kalıplarından oluşmalıdır.	4.Öğrenciler, okudukları kitaplardan sözlü ve yazılı özetler yapma, izledikleri televizyon ve radyo programlarını anlatma alışkanlıkları kazanmalı ve genel konular üzerinde yazma alıştırmaları yapmalıdırlar.
4.Bu kademede henüz öğrenci kitabı yoktur. Dersler öğretmen kılavuzundan yürütülür. Her derste konu ile ilgili görsel ve işitsel araçlarla sınıfta mevcut malzemede faydalanılır.	4.Dikte edilecek parçalar, öğrencilerin bildikleri seslerden, kelimelerden ve cümle kalıplarından oluşmalıdır.	5.Yazma, yalnız kelimelerin doğru yazılması değil, aynı zamanda doğru noktalama	5. Bu kademede serbest kompozisyona geçilebilir. 6. Özet çıkarma, bir metin içinden gelişigüzel bazı cümleleri çıkarıp bazılarını olduğu gibi bırakmak değildir. Bu nedenle ancak, bu kademede yapılabilecek bir alıştırma şeklidir.
5.Bu kademenin süresi kitap hazırlayanların			

Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi

tavsiyeleri dikkate alınmak suretiyle öğretmen tarafından düzenlenir, fakat hiçbir zaman bir kanaat dönemini (sömestre) geçemez. 6. Çalışmaların değerlendirilmesi sözlü olarak yapılacaktır.	ve sesleri tanıma açısından da önemlidir 6.Bu kademede öğrenciler tarafından sınıfa gelmeden önce hazırlanmamış dikte parçaları ancak test olarak kullanılmalıdır.	gibi yapılacaktır. Bütün araçlardan öğretmen kılavuzlarında gösterildiği gibi faydalanılacaktır.	7.Özet çıkarmaya geçilmeden önce öğrenciler, bir parçanın anlamını değiştirmeden kısaltabilmek için gerekli alıştırmaları yapmalı, kelime, kelime grupları ve cümlecikleri uzun cümlelerin yerine kullanma yeteneğini kazanmalıdırlar 8.Araç ve gereçlerden kitaplarda belirtilen şekilde faydalanılacaktır
--	---	--	--

Kaynak: MEB, 1973

1973 programında ilk defa hazırlanacak olan kitaplar ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu programda hem öğrenci hem de öğretmen kitaplarının hazırlanma süreci ve kitapların içeriği ile ilgili bilgilere değinilmiştir. Daha önceki programlarda sadece okutulacak olan kitapların ismi verilip içeriği ve hazırlanışı ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. 1973 programına göre hazırlanacak olan kitaplar şu şekilde olacaktır (MEB, 1973):

Tablo 13.

Hazırlanacak Olan Kitaplar ile İlgili Genel Esaslar

Öğretmen kitapları	Öğrenci Kitapları	Alıştırma Kitapları
a) Giriş ve ilk kademe için hazırlanacak olan öğretmen kitapları öğrenciler için kitap olmayacağından sonrakilere göre daha ayrıntılı olacaktır.	a) Kullanılan dil doğru, konular kız ve erkek çocuklarının ilgi ve dikkatini çekici olmalıdır. İlk ve orta kademelerde kullanılacak malzemenin özel bir dikkatle hazırlanması, genellikle diyalog ve kısa okuma parçaları şeklinde olması gereklidir.	Alıştırma kitapları öğrenim kademeleri dikkate alınmak suretiyle öğrenci kitaplarına paralel olarak her sınıf için ayrı ayrı hazırlanır ve ek alıştırmalar içerecektir.
b) Dersler yıl esasına göre işleneceğinden öğretmen kılavuz kitapları bir önceki yılı tekrarlayacak şekilde alıştırmalar verilmesi gerekmektedir.	b) Bundan önceki kademelerde olduğu gibi ileri kademede de konuşma dili öğretimine verilen önem azalmayacak ancak okuma parçaları önemli nesir, tiyatro şiir ve bunlarla beraber sanat, ekonomi, teknoloji vb.	
c) Özellikle Lise 1. Sınıfta ortaokullarda öğretilenlerin genel bir tekrarı yapılacaktır.		
d) Öğretmen kitaplarına banda alınmış telaffuz alıştırmaları, ek gramer alıştırmaları, film şeritleri veya dialarla ilgili alıştırmaların metinleri ve		

öğrenci kitaplarındaki diyaloglar konulur. e) Konular şu sıraya göre takdim edilecektir 1. Konuların takdimi 2. Uygulama (alıştırmalar) 3. Öğrencilerin öğrenmiş oldukları kelime ve cümle kalıplarını yerinde kullanmaları	konuları kapsayan metinler olacaktır. c) Orta Kademenin ikinci yarısından itibaren kitaplara öğrencilerin daha önce öğrenmiş oldukları önemli cümle kalıplarının listesi eklenmelidir.
---	---

Kaynak: MEB, 1973

1973 programında ayrıca her kademedeki öğretilmesi gereken asgari ve azami kelime sayıları belirtilmiştir. Buna göre genel liselerde öğretilmesi gereken kelime sayıları şu şekildedir:

Tablo 14.

Liselerde Her Sınıfta Öğretilmesi Gereken Kelime Sayıları

Safha	Sınıf	En az	En çok
Orta Kademe II	Lise 1	250	300
İleri Kademe I	Lise 2	300	350
İleri Kademe II	Lise 3	300	350

Kaynak: MEB, 1973

3.9. 1987 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1987 programında yabancı dil haftalık ders saatleri ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bu sebeple 1973 programı ile aynı olduğu söylenebilir (MEB, 1987). Ayrıca amaç, içerik, öğretim yöntemleri ve değerlendirme ile ilgili herhangi bir bilgi de verilmemiştir. Bu sebeple 1973 programının devamı niteliğindedir denilebilir.

Tablo 15.

1987 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1		Lise 2		Lise 3	
	Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
İngilizce	5	4	5	4	5	5

Kaynak: MEB, 1987

Ayrıca Talim ve Terbiye Kurulu'nun 12 Eylül 1983 gün ve 156 sayılı kararıyla yabancı dil kolu açılan liselerin yabancı dil ile ilgili uygulama esasları kabul edilmiştir ve 10 Ekim 1983 gün ve 2149 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanmıştır. Buna göre ders saati haftada 9 saat olarak belirlenmiştir.

1988-1989 öğretim yılında ortaokullarda “Basamaklı Kur Sistemi” ismiyle yabancı dil öğretiminde bir değişikliğe gidilmiştir. Buna göre ortaokul 1. sınıfta yabancı dil dersi zorunlu, daha sonraki sınıflarda ve lisede ise isteğe bağlı hale getirilmiştir. Bu derslerden alınan not sınıf geçmeyi etkilemeyecektir. Ancak bu uygulama sadece 1 yıl yürürlükte kalmış ve 1989-1990 öğretim yılında bu sistem kaldırılıp yabancı dil dersi tekrar zorunlu hale getirilmiştir (Akyüz, 2015).

3.10. 1998 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

1998 yılı öğretim programında genel olarak herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Sadece programa 27.04.1998 tarih ve 64 sayılı TTKK kanununa göre Atatürkçülük konuları eklenmiştir. Buna göre eklenecek olan Atatürkçülük konuları şu şekilde olacaktır (MEB, 1998).

Tablo 16.

Yabancı Dil Programına Eklenen Atatürkçülük Konuları

9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf
Atatürk'ün Hayatı	Atatürk'ün ilkeleri	Atatürkçü Düşünce Sistemi
Öğrenim Hayatı	Cumhuriyetçilik	-Atatürkçülüğün Nitelikleri
Askerlik Hayatı	Milliyetçilik	Türk milletinin
Siyasi Hayatı	Halkçılık	ihtiyaçlarından doğmuş
	Devletçilik	olması
	Laiklik	Temelinde milli kültür
	İnkılâpçılık	olması
		Akıllı ve bilimsel olması
		Kişi hak ve hürriyetlerine
		önem vermesi
		Yurtta ve dünyada barışı esas
		alması
		Evrensel olması

Kaynak: MEB, 1998

1998 öğretim programında ders saatleri ile ilgili değişiklikler de yapılmıştır. Tablo 17’de haftalık İngilizce ders saatleri verilmiştir.

Tablo 17.

1998 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

	9. sınıf (alan yok)	10. sınıf	11. sınıf
Fen Bilimleri Alanı	4	4	4
Sosyal Bilimler Alanı	4	4	4
Türkçe-Matematik Alanı	4	4	4
Yabancı Dil Alanı	4	8	8
Resim Alanı	4	4	4
Spor Alanı	4	4	4
Müzik Alanı	4	4	4

Kaynak: MEB Lise Ders Programları, 1998

09.08.2002 tarih ve 294 karar sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının aldığı karar doğrultusunda 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlayarak kademeli olarak lise eğitim süresinin 3 yıldan 4 yıla çıkarılmasına karar verilmiştir. Ortaöğretimde eğitim-öğretim süresinin arttırılmasındaki amaç, Türkiye'nin 2023 yılı eğitim hedefleri de dikkate alınarak, eğitim-öğretimde verimliliğin arttırılması ve eğitim-öğretimin daha nitelikli duruma getirilmesi şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2002). Aynı karar doğrultusunda, ortaöğretim kurumlarında en az bir yabancı dilde, öğretim düzeylerine uygun sözlü ve yazılı iletişim kurabilen bireyler yetiştirilmesi ve bu amaçla yabancı dil derslerinin hazırlık sınıfı öğretim programını da içine alacak biçimde 9. sınıflardan başlayarak 4 yıllık bütünlük içinde yeniden düzenlenmesi ve 2. yabancı dilin de zorunlu olarak ders öğretim programlarına konulması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2002).

06.05.2010 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından kabul edilen 3669 sayılı genelge ile 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren genel liselerin Anadolu liselerine dönüşümü kararlaştırılmıştır. 03.12.2008 tarih ve 12397 sayılı onay ile de bu dönüşüm hızlandırılmıştır (MEB, 2010).

3.11. 2011 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

2002 yılından itibaren liselerin öğretim süresinin 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte ders saatleri de buna göre değiştirilmiştir. Buna göre ders saatleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Tablo18.

2011 Yılı Öğretim Programında İngilizce Ders Saatleri

Yabancı Dil	Lise 1		Lise 2		Lise 3		Lise 4	
				Diğer Alanlar	Yabancı Dil Alanı	Diğer Alanlar	Yabancı dil Alanı	
İngilizce	6	4	4	4 + 6 (seçmeli ders)	4	4 + 6 (seçmeli ders)		

Kaynak: MEB, 2010

Bu program ile birlikte Lise 1. sınıflarda daha önce 4 olan haftalık ders saati 6'ya çıkartılmış, yabancı dil alanı öğrencilerinin ders saati de toplam 8 saatten 10 saate çıkartılmıştır.

2011 yılı ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı genel olarak şu şekilde belirlenmiştir.

Tablo 19.

2011 Yılı Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı

Amaç	Yöntem ve Teknikler	Programın Kapsamı
<p>Yabancı dil öğretiminin amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;</p> <p>1. Yabancı dil öğrenmekten zevk almalarını sağlamak,</p> <p>2. Hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini tanımlarına ve ayırt etmelerine olanak tanımak,</p> <p>3. Kendi değerlerini fark ederek farklı olana hoşgörü ve saygı göstermelerini sağlamak,</p> <p>4. Kendi kültür değerlerini yabancılara aktarmalarını sağlamak,</p> <p>5. Yazılı ve sözlü ürünlerle farklı/dünya kültürünü tanımlarını sağlamak,</p> <p>6. Kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma ve problem çözme gibi becerilerini geliştirmek,</p> <p>7. Kişisel, sosyal, kültürel bakımdan gelişmelerini sağlamak,</p> <p>8. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerini geliştirmek,</p> <p>9. Hedef dilde söz varlığını zenginleştirmek,</p> <p>10. Bilgi teknolojilerinden yararlanarak öğrenme becerilerini geliştirmek,</p> <p>11. “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde belirlenen ölçütlerle uyum sağlamak,</p> <p>12. Yabancı dil öğrenmenin gereğine inanarak en az bir yabancı</p>	<p>Öğretim yöntemleri:</p> <p>1.Anlatma yöntemi</p> <p>2.Örnek olay yöntemi</p> <p>3.Gösterip yaptırma yöntemi</p> <p>4.Problem çözme yöntemi</p> <p>5.Tartışma yöntemi</p> <p>6.Bireysel Çalışma yöntemi</p> <p>7.Grupla Öğretim Teknikleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beyin fırtınası • Gösteri • Soru-cevap • Rol yapma • Drama-yaratıcı drama • Benzetim • İkili ve grup çalışmaları • Eğitsel oyunlar <p>8. Bireysel öğretim teknikleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bireyselleştirilmiş Öğretim • Dönüşümlü Günlük Çalışmalar • Beceri Geliştirme Çalışmaları • Planlı Grup Çalışmaları • Düzey Geliştirme Çalışmaları <p>9. Sınıf dışı öğretim teknikleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gezi • Gözlem • Görüşme • Sergi • Proje • Ödev 	<p>Ortaöğretim Kurumları İngilizce Dersi Öğretim Programı öğrencilerin;</p> <p>1. Zihinsel gelişim düzeylerine uygun,</p> <p>2. Bilişsel alanla (okuduğunu anlama, yorumlama, karşılaştırma vb.) ilgili,</p> <p>3.Duyuşsal alanla (kültürler-arası hoşgörü, dil öğrenmekten zevk alma vb.) ilgili,</p> <p>4.Psiko-motor alanla (dil kullanımı ile ilgili kasların geliştirilmesi, iletişimde vücut dilinin kullanılması, jest ve mimikler, vb) ilgili,</p> <p>5. İletişimsel becerileri (dilsel, sosyo-dilbilimsel, edimsel yetiler) geliştirmeye yönelik),</p> <p>6. Not tutma, altını çizme, dikkati sunulan bilgide tutma, kendi kendine öğrenme için materyalleri düzenleme ve kullanma yeteneği gibi çalışma becerilerini geliştirmeye yönelik,</p> <p>7. Dört dil becerisini dengeli biçimde geliştirmeye yönelik,</p> <p>8. Kendi kültür değerlerini yabancılara aktarma, hedef dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini ayırt etme ve hedef dilin yaşadığı kültürü tanıma gibi kültürler arası yetiyi geliştirmeye yönelik,</p> <p>9. Öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerine, güçlü ve zayıf yönlerini tanımlarına yardımcı olacak ve onlara kendilerini değerlendirme olanağı tanıyan,</p> <p>10. Öğrencilerin iş birliği yaparak, birlikte sorumlulukları paylaşarak çalışabilecekleri öğrenme ortamlarına imkân sağlayan,</p>

dili kullanmada kararlı olmalarını sağlamaktır.

11. Dört dil becerisini geliştirirken özellikle üretime dayalı beceriler aracılığıyla kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlardan düzenlenmiştir.

Kaynak: MEB, 2011

Program öğrenme alanı olarak 4 temel başlık içermektedir. Daha önceki programlarda dört öğrenme alanına yer verilmezken bu programda açıkça belirtilmiştir. Bu programda dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak verilen bu öğrenme alanları önceki programlarda satır aralarında bahsedilmiştir. Bu alanlar ve özellikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 20.

2011 Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programındaki Dört Öğrenme Alanı

	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
Amaç	<p><i>1. Yoğun Dinleme:</i> Konuşma dilinde yer alan belirli dil yapılarını ve vurguları saptamak amacıyla yapılan dinleme.</p> <p><i>2. Seçici Dinleme:</i> Belirli bir bilgiyi edinmek amacıyla, tüm duyulanı anlamlandırmaya çalışmaksızın yapılan dinleme. Örneğin, uçuş anonslarında doğru kapı numarasını bulabilmek veya seyahat edilecek ülkedeki hava durumunu öğrenmek amacıyla yapılan dinleme.</p> <p><i>3. Yaygın Dinleme:</i> Ders sunumu, karşılıklı konuşma gibi daha uzun süreli metinleri dinleyerek söylenenlerden genel</p>	<p>1.Kendisini sözlü olarak ifade edebilmek</p> <p>2.Kendisine güvenerek konuşabilmek</p> <p>3.Konuşma esnasında akıcılığı sağlayabilmek</p> <p>4.Aynı ifadeyi başka kelimeler ya da yapılar kullanarak ifade edebilmek</p> <p>5.Sunum yapabilmek</p> <p>6. Görüş bildirebilmek</p> <p>7.Okunan ya da söylenen bir konuda görüş bildirebilmek</p> <p>8.Karşılıklı iletişimde bulunabilmek</p>	<p>1.Doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisi kazanmak</p> <p>2.Okuma amacını (belirli bir bilgiyi edinmek, eğlenmek gibi) belirleyerek uygun okuma yöntem ve stratejilerini kullanmak</p> <p>3.Söz varlığını geliştirmek</p> <p>4.Okumanın bilgi kazanmanın yollarından biri olduğunu kavramak</p> <p>5.Metinde yer alan kültürel öğelere ilişkin farkındalığı geliştirmek</p> <p>6.Dilin doğru ve etkili kullanıldığı metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmek</p> <p>7. Okunan metinle ilgili eleştirel</p>	<p>Gündelik hayatta;</p> <p>1.Resmî veya özel mektuplar yazabilme</p> <p>2.Kartlar, e-posta, kısa metin mesajları yazabilme</p> <p>3.Bloglara yazabilme</p> <p>4.Sosyal paylaşım siteleri duvarlarına yazabilme</p> <p>5. Telgraf yazabilme</p> <p>6.Öz geçmiş yazabilme</p> <p>7. Form doldurabilme,</p> <p>8. Ödev yapma, alıştırma yapma, not alma becerilerini kazanma</p>

Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi

	bir anlam çıkarmak için yapılan dinleme. <i>4.Etkileşimli Dinleme:</i> İkili ve grup çalışmalarında rol çalışmalarında, tartışma ortamlarında konuşma ile bütünleşerek gerçekleşen dinleme.	-	-	düşüncesini ortaya koymak 8. Okumayı zevkli bir alışkanlık hâline getirmek
Araç-gereç	Kayıtlı metinler Kayıtlı diyaloglar CD İnternet MP3 çalar DVD Hedef dilde yayın yapan kanallar	-	-	-
Öğretim yöntem ve teknikleri	1. Kayıtlı bir metnin veya öğretmenin dinlenmesiyle metinde yer alan yönergelerin uygulanması 2. Kayıtlı bir metinde yer alan betimlemelerin dinlenmesiyle uygun resmin, grafiğin, tablonun seçilmesi 3. Dinlenen metinle ilgili soruların cevaplanması 4. Dinlenen bir öykünün sonunun yazılması 5. Dinlenen bir öyküde yer alan olayların zamansal sıralama ile şemalaştırılması 6. Karşılıklı konuşmanın (örneğin, doktor sekreteri ve hasta arasındaki telefon görüşmesi) dinlenerek seçilen	Sınıf ortamında yer alan konuşma türlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir: 1.Taklit (Imitative) 2. Yoğun (Intensive) 3. Aktarımsal (Transactional) 4. Yaygın 1. Diyaloglar 2. Tartışmalar, münazaralar 3. Doğaçlama 4. Röportajlar 5. Kitap tanıtımları 6. Sunumlar 7. Rol yapma 8. Okuma 9. Öykü anlatımı 10. İletişim oyunları	1. Öğrencinin okuduğu metindeki en önemli cümleyi belirlemesi, daha sonra ikili çalışma yoluyla seçtiği cümleyi arkadaşıyla paylaşarak bu cümleyi neden önemli bulduğunu açıklaması istenebilir. 2. Metin üzerinde ayrıntılı bir şekilde çalışılmadan önce, öğrencinin metnin başlığı, görselleri, anahtar kelimeleri vb.ne bakarak metin ile ilgili metni tanıma ve tahmin etme çalışmaları yapması ve bu kapsamda soru hazırlayarak sınıfla paylaşması ile bu soruların	1. Eksik bir cümle verip, bu cümleyi tamamlamaları istenebilir. 2. Bir müzik dinletisi sonunda o müziğin çağrıştırdığı kelimeleri ve sahneleri kısaca betimlemeleri istenebilir. 3. Öyküleme aracılığı ile iş birliğine dayalı öğrenme desteklenebilir. Öğrenciler dağıtılan resimleri düzenleyerek bir öykü oluşturabilirler.

bilginin (yer, zaman, kişi, durum) randevu defteri, haftalık plan, form gibi farklı bir metne işlenmesi

7.Dinleme sonrasında doğru-yanlış etkinliklerinin tamamlanması

8.Karşılıklı bir konuşmanın dinlenerek, bağlama (kimler arasında, nerede, ne zaman, kim vb), ilişkin tahminde bulunulması mavi bölümler çıkarılmalı

9.Karşılıklı konuşmayı dinlemeden önce resimlere bakarak tahminde bulunulması, dinleme sonrasında tahminler ile metinde yer alan olayların karşılaştırılması, benzer bir karşılıklı konuşmanın sınıf ortamında canlandırılması

10. Telefonda bırakılmış mesajların dinlenmesi, bu mesajların içerdiği bilginin aynı kişilere iletmek üzere yazılı nota dönüştürülmesi

11.Küçük bir sunuda yer alan ana düşüncelerin not edilmesi.

12. Metinde açık bir şekilde ifade edilmeyen duygu, düşünce ve anlamları çıkarım yoluyla bulunması. Örneğin,

metin incelenme çalışmaları sonrasında doğru cevaplanıp, cevaplanmadığının değerlendirilmesi istenebilir.

3. Öğrencilerden metnin bütünü göz önünde bulundurarak metinde eksik bırakılan tamamlama cümlesini belirleyip doğru yere yerleştirmeleri istenebilir.

4. Metinde çıkarılmış olan bir cümlenin veya paragrafın, metnin içeriği ve bağdaşıklığın gözetilmesi ile doğru yere yerleştirilmesi.

5. Okuma metnindeki konu, herkesin bilgi sahibi olabileceği kişiler, olaylar ve durumlar ile ilgili ise, okuma öncesinde öğrencilerin konuya ilişkin bilgilerini paylaşması ve bilmek istediklerini saptaması

4.Kişisel mektup yazarken mektubun hayali alıcısını göz önünde bulundurarak, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini değişik şekillerde ifade etmeleri istenebilir.

Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi

karşılıklı
konuşmanın
dinlenmesi
sonucunda iletişimde
bulunanların ne tür
bir duygu (kızgın,
mutlu, tedirgin)
içerisinde olduğunun
saptanması.

Kaynak: MEB, 2011

Programda dilbilgisinin öğretimi ile ilgili olarak, dilin yapısının, kurallarının ve işleyişinin dilden ve dilin becerilerinden ayrı düşünülmemeyeceği belirtilmiştir. Yabancı dil öğretiminde öğrencilere dile ilişkin kuralları aktarmak yerine; onların dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmelerine fırsat verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu amaçla hazırlanmış olan İngilizce dersi öğretim programında, dilbilgisinin, dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) içerisinde onların bir parçası olarak yer alması sağlanmıştır. Bu doğrultuda programda yapılacak olan uygulamalarda dilbilgisi kural ve ilkelerinin sezdirilmesi yolu benimsenmiştir (MEB, 2011).

İngilizce dersi “A1.1, A1.2, A2.1, A2.2, A2.3, B1.1, B1.2, B2.1, B2.2 ve C1.1 yetenek seviyelerine ayrılmıştır. Bu yeterlilik seviyelerine göre temalar ve içerikler belirlenmiştir. Genel olarak seviye, tema ve içerik sayıları şu şekildedir (MEB, 2011).

Tablo 21.

2011 Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programındaki Dil Yeterlilik Düzeylerine Göre Tema ve İçerik Sayıları

Dil Yeterlilik Düzeyi	Tema Sayıları	İçerik Sayıları
A1.1	6 tema	18 içerik
A1.2	6 tema	18 içerik
A2.1	8 tema	24 içerik
A2.2	8 tema	24 içerik
A2.3	8 tema	24 içerik
B1.1	8 tema	24 içerik
B1.2	8 tema	24 içerik
B2.1	10 tema	30 içerik
B2.2	10 tema	30 içerik
C1.1	-----	-----

Kaynak: MEB Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı, 2011

Bu yeterlilik düzeyleri belli bir sınıf için verilmemiş, sadece o yeterlilik düzeyi için gerekli olan süreler verilmiştir. Daha önceki programlar incelendiğinde ise bu şekilde herhangi bir yeterlik düzeyinden bahsedilmediği göze çarpmaktadır. Bu ders saatleri şu şekilde olacaktır.

Tablo 22.

İngilizce Yeterlilik Düzeylerine Göre Her Bir Yeterlilik Düzeyi İçin Okutulması Gereken Ders Saatleri

	<i>İngilizce Yeterlilik Düzeyleri</i>										
	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	A2.3	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2	C1.1	C1.2
Ders Saati	108	108	144	144	144	288	288	360	360	-	-
Toplam Ders Saati	216		432			576		720			

Kaynak: MEB Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı, 2011

Yukarıda belirtilen tema ve içeriklere örnek olarak aşağıdaki tabloyu gösterebiliriz.

Tablo 23.

2011 İngilizce Dersi Öğretim Programındaki Tema ve İçerik Örnekleri

Temalar	İçerik Örnekleri
1 Birey ve toplum	Kişisel bilgiler, biyografi, aile, okul, arkadaş, akrabalar, komşular, çevreye bakış, birlikte yaşama, ulaşım sorunları, yardımlaşma, dayanışma (yaşlı bakımı, engellilere karşı tutum vb.) vb
2 Değerler	Atatürk, evrensel değerler, kültürel değerler, milli değerler, ahlaki değerler, sosyal değerler, demokrasi ve insan hakları, vatandaşlık, sivil toplum kuruluşları, gönüllü hizmetleri vb.
3 Eğitim	Dersler, üniversite, öğrenci kulüpleri, dil yeteneği, dil öğrenimi, bireysel öğrenme, eğitim sistemi, sınavlar, eğitim teknolojisi, uzaktan eğitim, aile ve eğitim, okul ve eğitim, çevre ve eğitim, eğitim sorunları, hayat boyu öğrenme vb.
4 Meslekler	Meslek seçimi, meslek tanıtımı, geleceğin meslekleri, sıra dışı meslekler vb.
5 Hayaller ve Planlar	Gelecekle ilgili hayaller, bireysel hayaller, toplumsal hayaller, bir günlük plan, hafta sonu planları, gezi planı, tatil planı vb.
6 Gençlik	Eğitim ve gençlik programları, gönüllü hizmetleri, gençlik sorunları, alışveriş, giyim, yurt dışında eğitim fırsatları, gençlik kampları, izcilik, bilgisayar oyunları vb.
7 Spor	Bireysel sporlar, mücadele sporları, sportmenlik ve sorumlu davranış, spor organizasyonları, olimpiyatlar, engelli olimpiyatları, sıra dışı sporlar vb.
8 Kişilik ve Karakter	Ruhsal özellikler, fobiler, kişisel gelişim, hobiler, kendini tanıma, alışkanlıklar, iletişim/etkileşim vb.

Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi

9	Sağlık ve Beslenme	İlyardıım, hastalıklar, tedavi, tıp, gelişme, kişisel bakım, sağlıklı beslenme, dengeli beslenme, genetiği bozulmuş hormonlu gıdalar sağlıklı yaşam, uyku, besinler vb.
10	Dođa ve Çevre	Mevsimler, hava durumu, yer şekilleri (dağ, göl, akarsu vb.) güneş sistemi, çevre dengesi, küresel ısınma, doğal afetler, çevre sorunları, açlık, alternatif enerji kaynakları, hayvanlar, nesli tükenmiş türler (hayvanlar, bitkiler), nesli tükenmekte olan türler (hayvanlar, bitkiler) vb.
11	İletişim	Çevre, medya, telefon, internet, bilişim suçları, dil ve düşünme, dil, beden dili, işaret dili, jest ve mimikler vb.
12	Tarih	Müze, tarihi eserler, tarihi kişiler, anıtlar, ören yerleri, eski uygarlıklar, arkeoloji, yazılı ve sözlü tarihi kaynaklar vb.
13	Turizm	İç turizm, dış turizm, kültür, seyahat acentesi, turizm çeşitleri (sağlık, kültür turizmi vb.) vb.
14	Ülkemiz	Ülkemizin demografik yapısı, coğrafyası, iklimi, kültürü, ekonomisi, folkloru, gelenek ve görenekler, bayramlar vb.
15	Dünyamız	Ülkeler, komşu ülkeler, hedef dilin konuşulduğu ülkeler, kıtalar, dünya nüfusu vb.
16	Duygular	Olumlu duygular (sevinç, merhamet, umut vb.) ve olumsuz duygular (üzüntü, endişe vb.), kaygı ile başa çıkma yolları, endişe ile başa çıkma yolları, öfke kontrolü vb.
17	Sanat	Edebiyat (şiiir, öykü vb.), tiyatro, sinema, müzik, resim, sanat galerisi, el sanatları, kültürel sanatlar vb.
18	Bilim ve Teknoloji	Bilim kurgu, bilimsel organizasyonlar, sosyal bilimler, fen bilimleri, bilgi çađı, yenilikler, yeni icatlar vb.
19	Ekonomi	Ticaret, üretim, tüketim, ithalat, ihracat, kaynak, üretici, gelir, gider, bütçe, vergi, yatırım, iktisat, kalkınma vb.
20	Tasarım	Mimari, dekorasyon, aksesuar, aletler, otomobiller, desenler, renkler vb.
21	Başarıma ve Kaybetme	Başarıya ulaşma yolları, sınav kaygısı, stresle baş edebilme, başarı hikâyeleri, zamanı etkin kullanabilme, çalışma stratejileri vb.
22	Güvenlik	Ülke güvenliği, toplum güvenliği, birey güvenliği, özel güvenliğik kuruluşları, trafik güvenliği, güvenliği sağlayan tedbirler (alarm, banka kartı, bilgisayar, çelik kapı vs.) vb.

Kaynak: MEB, 2011

Programın içeriğinde Atatürkçülük ile ilgili konulara da yer verilmiştir. Bu konular ise genel olarak şu şekildedir.

Tablo 24.

2011 İngilizce Dersi Öğretim Programındaki Atatürkçülük Konuları

Dil Yeterlilik Düzeyi	Sınıf	Konular	Açıklamalar
	9	ATATÜRK'ÜN HAYATI Öğrenim hayatı Askerlik Hayatı Siyasi Hayatı	Öğretim programında öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak işlenmelidir. Bu konulara özellikle 10 Kasım'ı

A1.1			içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nda yer verilmelidir
A1.2			Öğretim programında öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak, Atatürk ilkelerinin adları verilip bir ya da birkaçı kısaca açıklanmalıdır.
A2.1			Bu konulara özellikle 10 Kasım'ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nda yer verilmelidir.
A2.2	10	ATATÜRK İLKELERİ	Atatürkçülüğün nitelikleri, öğretim programında öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak işlenmelidir. Bu konulara özellikle 10 Kasım'ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nda yer verilmelidir.
A2.3		Cumhuriyetçilik	
B1.1		Milliyetçilik	
B1.2		Halkçılık	
B2.1		Devletçilik	
B2.2		Laiklik	
C1.1		İnkılâpçılık	
C1.2	11	ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ	Atatürkçülüğün nitelikleri, öğretim programında öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak işlenmelidir. Bu konulara özellikle 10 Kasım'ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nda yer verilmelidir.
		Atatürkçülüğün nitelikleri	
		Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuş olması	
		Temelinde milli kültür olması	
	12	ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ	Atatürkçülüğün nitelikleri, öğretim programında öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak işlenmelidir. Bu konulara özellikle 10 Kasım'ı içine alan Atatürk Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nda yer verilmelidir.
		Aklı ve bilimi esas alması	
		Kişi hak ve hürriyetlerine önem vermesi	
		Yurtta ve dünyada barışı esas alması	
		Evrensel olması	

Kaynak: MEB Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı, 2011.

Milli Eğitim Bakanlığının 06.05.2010 tarihli ve 3669 sayılı genelge ile genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürme kararı ile 2014 yılından itibaren yapılan İngilizce dersi öğretim programları Anadolu liselerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu sebeple bu çalışmanın temel konusunun genel liselerin İngilizce dersi öğretim programları olması sebebiyle 2014 ve sonrası programlar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Cumhuriyet tarihimizin ilk ortaöğretim programı 1924 yılında hazırlanmış ve günümüze kadar 1934, 1938, 1952, 1956, 1960, 1970, 1973, 1987, 1998 ve 2011 yıllarında olmak üzere 10 kez değişmiştir. Bu programlardaki İngilizce dersi ile ilgili düzenlemelere baktığımızda ise 1924 yılında yapılan genel lise İngilizce dersi öğretim programının 1973 yılına kadar uygulamada kaldığı görülmektedir. Sadece ders saatlerinde ve okutulan ders kitaplarında değişikliklere gidilmiştir. Dolayısıyla kurtuluş mücadelemizin hemen akabinde hazırlanan bir programın 49 yıl boyunca yürürlükte kalmış olması, her ne kadar yabancı dil eğitimine önem verildiği söylenilse de çağın gereksinimlerini yakalamak için bu tarihe kadar herhangi bir yeniliğe gidilmediğini göstermektedir. Bu programda genel olarak beş saatlik bir dersin üç saatinin tamamıyla hedef dilde işleneceğine vurgu yapılmıştır. Diğer iki saatlik kısmında ise açıklamalarda Türkçe'nin kullanılabilmesi, gerekli dilbilgisi açıklamalarının yapılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca lise ikinci ve üçüncü sınıfta çeviri yapılabileceği belirtilmiştir. Bu sebeple programın konuşma ve dinleme becerilerinin öğretilmesini daha fazla önemsendiğini görebiliriz. Gramer konularının uygulamalı olarak öğretilmesi öngörülmüş, gerektiğinde ise gerekli Türkçe açıklamalar yapılabileceği ifade edilmiştir.

10.05.1973 tarih ve 380 karar sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan program incelendiğinde yabancı dil öğretiminde çoğunlukla dinleme ve konuşma becerilerine öncelik verildiği görülmektedir. Bu sebeple, işitsel araçlar programda çok önemli yer tutmaktadır. Bu programa göre öğretim yabancı dilde yapılmalıdır, ana dil ise zorunlu olmadıkça kullanılmamalıdır. Dil öğretimi, kademelere ayrılmış ve her kademe yapılabilecekler ve öğrencilerden o kademe için beklenen düzey belirtilmiştir. İlk kez programın amaçları, araç ve gereçler, öğretim yöntemleri açık bir şekilde verilmiştir. Değerlendirmenin sadece giriş kademesinde sözlü olarak yapılabileceği belirtilmiş, başka herhangi bir şekilde değerlendirme konusuna girilmemiştir. Programda ilk kez sınıf bazında öğretilmesi gereken

asgari ve azami kelime sayıları verilmiştir. Bu program, genel hatları aynı olmak şartıyla 2007 yılına kadar uygulanmıştır. Sadece programa 27.04.1998 tarih ve 64 sayılı TTKK kanununa göre Atatürkçülük konuları eklenmiştir.

Önceki programlardan farklı olarak 2011 yılı öğretim programında İngilizce dersi için öğretim ortamının düzenlenmesi başlığı altında dil öğretim ilkeleri, dil öğretiminde sınıf ortamının düzenlenmesi, öğretmenin rolü ve yapılan hatalar konusunda yapılabilecek uygulamalar gibi konular işlenmiş ve hataları düzeltmeye yönelik olarak öğretmenler bilgilendirilmiştir. Hedefler yeni programda kazanım olarak ifade edilmiş, önceki programdan daha detaylı bir şekilde sıralanmıştır. Önceki programlarda yeterli açıklama yapılmayan değerlendirme boyutu da yeni programda ihmal edilmemiştir.

2011 İngilizce dersi öğretim programı genel olarak değerlendirildiğinde programın çok detaylı bir şekilde hazırlandığı, ders işleme yöntem ve teknikleri ile ilgili olarak yeterli açıklamaların yapıldığı görülmektedir. Ancak bu programda görülen esas problem programın uygulama aşamasında neler yapılacağı hususundadır. Çünkü eski programlar incelendiğinde, hazırlanan programların aslında içerik ve uygulanabilirlik açısından olumsuz olmadığı ancak uygulama aşamasında programlarda istenilenlerin gerçekleştirilemediğini anlıyoruz.

Genel olarak 1924 yılından itibaren hazırlanan İngilizce dersi öğretim programlarındaki haftalık ders saatleri Tablo 25'te görülmektedir.

Tablo 25.

Yıllara Göre İngilizce Dersinin Sınıflar Bazında Ders Saatleri

Tarih	Lise 1		Lise 2		Lise 3		Lise 4		Toplam
1924	Kız: 5	Erkek: 5	Kız: 5	Erkek: 5	Kız: 5	Erkek 5	-	-	15
1934	5		5		Fen 5	Edebiyat 6	-	-	15-16
1938	5		5		Fen 3	Edebiyat 5	-	-	13-15
1952	5		5		5		Fen 5	Edebiyat 5	20
1956	5		5		Fen 3	Edebiyat 5	-	-	13-15
1960	5		Fen 4	Edebiyat 5	Fen 4	Edebiyat 5	-	-	13-15
1970	5		Fen 4	Edebiyat 5	Fen 4	Edebiyat 5	-	-	13-15
1973	5		Fen 4	Edebiyat 5	Fen 4	Edebiyat 5	-	-	13-15
1987	5		Fen 4	Edebiyat 5	Fen 4	Edebiyat 5	-	-	13-15
1998	4		Diğer Alanlar 4	Yabancı Dil Alanı 8	Diğer Alanlar 4	Yabancı Dil Alanı 8	-	-	12-20
2011	6		4		Diğer Alanlar 4	Yabancı Dil Alanı 4 + 6	Diğer Alanlar 4	Yabancı Dil Alanı 4 + 6	18-30

Genel olarak tablo 25 incelendiğinde dönemler arasında İngilizce haftalık ders saatinin kimi zaman azalıp kimi zaman arttığını görebiliriz. Yabancı dil ders saatinin en yüksek olduğu dönemin 1952-1956 yılları arasında olduğunu uygulanan eğitim programlarında görmek mümkündür. En az ders saati ise 1998 yılı programında görülmüştür.

Tablo 26.

1924-2011 Yılları Arasında Okutulan Yabancı Dil Kitapları

Kitabın Yazarı	Kullanıldığı Yıllar
Watson	1924 -1939
Walter Tyler	1934 -1939
Faucett	1939-1974
Gatenby	1953-1979
Sevin-Ağış	1953-1961
Özgün	1961-1968
M.E.B Komisyonu	1971 -2011

Kaynak: Güneş, 2009; MEB, 1924

Tablo 26'da görüldüğü üzere 1953 yılına kadar İngilizce derslerinde tamamıyla yabancı yazarların hazırlamış olduğu kitaplar okutulmuştur. 1950'li

yıllardan sonra ise ders kitapları hususunda bir arayışa girilmiştir (Güneş, 2009). 1971 yılından itibaren ise Millî Eğitim Bakanlığı Komisyonu İngilizce ders kitabı hazırlama işini kendisi üstlenmiştir. Demircan (1988), 1960 ve sonrası hazırlanan ders kitaplarında 1960-1970 yıllarında kullanılan ve popüler olan yöntemlerden etkilenildiğini ve buna göre hazırlanıldığını belirtmiştir. Bu kitapların genel olarak işlevsel ve işletimsel teknikleri pek içermediği ve daha çok işitsel-dilsel alıştırmalarla yüklü kaynaklar olduğu görülmektedir.

Genel olarak 1924 yılından itibaren hazırlanan tüm programlar incelendiğinde 1973 yılında hazırlanan programa kadar ders saatleri ve okutulacak kitaplara ilişkin verilen bilgiler haricinde çok fazla bilgiye yer verilmediği görülmektedir. Bu sebeple 1924 yılında hazırlanan program neredeyse herhangi bir değişikliğe gidilmeden 49 yıl uygulamada kalmıştır.

İngilizce öğretim programlarında ilk kapsamlı değişikliğin 1973 yılında hazırlanan programda olduğu görülmektedir. Bu yıl hazırlanan programda daha önce yer verilmeyen programın dört temel ögesine yer verilmiştir (Öğretim araçları, amaçlar, öğretim yöntemleri ve değerlendirme). Ancak değerlendirme boyutuna çok az yer verilmiş ve değerlendirmenin sözlü olarak yapılabileceği belirtilmiştir. Bu programda önceki programlardan farklı olarak her bir sınıf seviyesinde öğrencilerden öğrenmesi beklenen kelime sayılarına yer verilmiştir. Diğer programlar incelendiğinde bu şekilde bir bilgi verilmediği göze çarpmaktadır. Ayrıca bu programda dil öğretimine ilişkin dört kademedeki bahsedilmiş ve her bir kademedeki öğrencilerden öğrenmesi beklenen öğrenme durumlarına yer verilmiştir. Daha önceki programlarda bu durum çok daha yüzeysel iken bu programda detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

İngilizce öğretim programlarında gerçekleştirilen ikinci önemli yenilik ise 2011 yılında hazırlanan öğretim programında yapılmıştır. Bu programda ilk defa yabancı dil öğrenimine ilişkin dört temel beceriden bahsedilmiştir (okuma, yazma, konuşma ve dinleme). Önceki programlar incelendiğinde her ne kadar bu becerilere değinilse de bu programda yer verildiği kadar detaylı anlatılmamıştır. Ayrıca bu programda İngilizce yeterlik düzeylerine yer verilmiş (A1.1 ... C1.1) ve her bir yeterlik düzeyine ilişkin kaç tema ve kaç içeriğin verileceğine dair bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu programda 1973 programında olduğu gibi programın dört temel ögesine yer verilmiş ve daha da detaylandırılmıştır (Öğretim araçları, amaçlar, öğretim yöntemleri ve değerlendirme). Ancak programın uygulamasına ilişkin çok fazla bilgiye yer verilmemiştir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akkaş, F. D. & Coker, B. (2016). The Use of communicative approach in 9th grade EFL classes. *Eurasian Journal of Educational Research*, 65, 71-90.
- Akpınar, B. ve Aydın, K. (2009). Çok duyuulu yabancı dil öğretimi. [Multi-sensory foreign language teaching]. *Tubav Bilim Dergisi*, 2(1), 105-112.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk Eğitim Tarihi*. Pegem akademi yayınları.
- Aydın, S. (2013). Teachers' perceptions about the use of computers in EFL teaching and learning: the case of Turkey. *Computer Assisted Language Learning*, 26(3), 214-233.
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil*. Remzi kitapevi.
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi*. USEM yayınları.
- Demirpolat, B. C. (2015). Türkiye'nin yabancı dil öğretimiyle imtihanı sorunlar ve çözüm önerileri. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*, 131, 1-24.
- EF English Proficiency Index. (2011). *EF EPI Index 2011*. <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index. (2012). *EF EPI Index 2012*. 3 Mart 2017 tarihinde <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index. (2013). *EF EPI Index 2013*. 3 Mart 2017 tarihinde <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index. (2014). *EF EPI Index 2014*. 3 Mart 2017 tarihinde <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index. (2015). *EF EPI Index 2015*. 3 Mart 2017 tarihinde <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index. (2016). *EF EPI Index 2016*. 3 Mart 2017 tarihinde <http://www.ef.com.tr/epi/downloads/>, 3.03.2017.
- EF English Proficiency Index (2017). *EF EPI Index 2017*. <https://www.ef.com.tr/epi/regions/europe/turkey/> 06.08.2018.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. [Turkish Education System during the process of accession to European Union: problems and suggestions]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.

- Gökdemir, C. V. (2010). Üniversitelerimizde verilen yabancı dil öğretimindeki başarı durumumuz. *Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 251-264.
- Güneş, B. (2009). 1945-1980 Arası Türkiye'de İngilizce Eğitimi.
- MEB. (1934). *Lise Müfredat Programı*. Devlet matbaası.
- MEB. (1938). *Lise Programı*. Devlet basımevi.
- MEB. (1952). *Lise Müfredat Programı*. Milli Eğitim basımevi.
- MEB. (1956). *Lise Müfredat Programı*. Maarif basımevi.
- MEB. (1960). *Lise Müfredat Programı*. Milli Eğitim yayınevi.
- MEB. (1973). Ortaokul ve liselerin yabancı dil dersleri taslak programları ve Ders kitapları. *Tebliğler Dergisi*, 36(1747), 259-264.
- MEB. (1987). *Lise Müfredat Programı*. Milli Eğitim basımevi.
- MEB. (1998). *Lise Ders Programları* (Cilt 1). MEB.
- MEB. (2002). *Tebliğler Dergisi* (294), 745.
- MEB. (2010). *Genel Liselerin Anadolu Liselerine Dönüştürülmesi*. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri*.
- MEB. (2011). *Ortaöğretim Kurumları İngilizce Dersi Öğretim Programı*. MEB.
- Merter, F., & Kartal, Ş. (2013). 1967'den günümüze lise din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri öğretim programlarında Atatürkçülük ve Türk kültürü konuları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (28), 1-26.
- Sarıçoban, A. & Öz, H. (2014), Türkiye'de yabancı dil eğitiminde eğilim ne olmalı?, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri, 12 – 13 Kasım 2012, *Hacettepe Üniversitesi Yayınları*, ISBN: 978-975-491-371-2
- Maarif Vekâleti, (1924). *Lise Birinci Devre Müfredat Programı*. Matbaa-yı Amire.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin.